

вати, дослідити та виокремити сукупність усіх факторів, які характерні для дослідження поняття «морської держави».

На сьогоднішній день в українській морській державі за рахунок географічного та геополітичного розташування сформована особлива система цінностей, що виступає синтезом різних цивілізаційних типів. Західнохристиянська та східно традиціоналістсько-корпоративна концепція цілком суперечать одна одній, що призводить до втрати ефективного використання традиційних способів регулювання. Стратегічний курс української морської держави в напрямку ЄС передбачає обов'язкового використання її геополітичного потенціалу, оскільки виникла необхідність дослідити і освоїти нові можливості розширення міжнародних кордонів для дружби та співробітництва у якості сильної морської держави та зайняти відповідну провідну позицію сучасної європейської держави.

Список використаної літератури:

1. Аристотель. Политика // Соч. в 4-х т. Т. 4. М., 1983. С. 601.
2. Монтескье Ш. О духе законов // Избранные произведения. М., 1955. С. 366.
3. Ellsworth Huntington Climatic Change and Agricultural Exhaustion as Elements in the Fall of Rome. – The Quarterly Journal of Economics. – Vol. 31, No. 2 (Feb., 1917), pp. 173-208. – 36 p.

Ключові слова: сучасна держава, сильна держава, українська морська держава, морська політика, теорія географічного детермінізму, цивілізаційний підхід, енвіронменталізм.

Ключевые слова: современное государство, сильное государство, украинское морское государство, морская политика, теория географического детерминизма, цивилизационный подход, инвайронментализм.

Key words: modern state, a strong state, Ukrainian maritime state, maritime policy, theory of geographical determinism, civilization approach environmentalism.

МІШЕГЛІНА ВАЛЕРІЯ МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри загальнотеоретичної юриспруденції*

ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СИМВОЛІВ

В сучасних умовах реформування правових інститутів України питання, що стосуються державної символіки, викликають підвищений науковий та суспільний інтерес. В обстановці відродження багатьох історичних традицій, інститутів та понять, знаки, що відтворюють українську державність, стають найбільш пріоритетними.

Національно-державні символи представляють собою невід'ємну частину формування, фіксації та відтворення ідентичності будь-якої нації і держави як соціокультурної та політичної спільноти. Без них

неможливо уявити практичне та духовне життя суспільства. Кожен народ створює і шанує власні національно-державні символи.

Узагальнений аналіз змісту поняття «державні символи» дає підстави стверджувати, що це визначені і закріплені на конституційно-правовому рівні офіційні знаки держави, які в лаконічній формі відображають її суверенітет та ідеологію, і, як правило, мають енічно-національне походження. З наведеної дефініції спробуємо виокремити їх основні ознаки, а саме:

- 1) офіційні знаки держави;
- 2) лаконічна форма відображення суверенітету та ідеології держави;
- 3) етнічно-національні витоки державних символів.

Державні символи є офіційними знаками держави, які стають такими в результаті їх інституціоналізації, тобто нормативного визначення та закріплення на державно-правовому рівні.

Близьким до поняття «державні символи» є категорія «національні символи». На наш погляд, національні символи – це сукупність певних ознак (знаків, звукових виразів тощо), які в лаконічній формі виражають національну ідею або декілька ідей історико-політичного характеру. Національна символіка є формою абстрактного відображення наукових знань про свій народ, а також формою повідомлення про себе інших народів. Головним чином вона розповсюджена всередині держави і лише частково може бути відома за її межами. По відношенню до державних символів національні символи, як правило, є більш старовинні, тому що не піддаються змінам і рідко знаходять своє нормативне закріплення. Що ж стосується державних символів, то вони закріплюються в Конституції і в законодавстві як офіційні символи державного суверенітету. Деякі національні символи або їх частина можуть бути закріплені в законодавстві і набувають статусу державних. Наприклад, національний гімн України (його перший куплет і приспів) стали Державним Гімном України.

Таким чином, досліджуючи застосування публічних атрибутів і символів Української держави, державні символи – це вищі відзнаки держави, регламентовані у законодавстві країни, офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, які в короткій формі втілюють одну або декілька ідей політичного або історичного характеру і символізують суверенітет держави.

В даний час необхідно щоб кожен громадянин України ясно розумів значення історико-правової та політичної доцільності різних знаків державного суверенітету і державних символів, що змінилися під впливом різних політичних реалій.

Функції державних символів можна класифікувати, взявши за основу такі критерії: соціальне призначення (основні і не основні), територіальна сфера дії (внутрішні і зовнішні), термін дії (постійні і тимчасові), сфера дії в суспільному житті (політична, ідеологічна, соціальна).

Державні символи виконують наступні функції:

а) *політичну*, зміст якої полягає у виключній можливості державних символів бути зовнішнім проявом державної влади на всій території і за межами;

б) *дипломатичну*, коли офіційні символи суверенітету держави у її зносинах з іноземними державами, міждержавними організаціями тощо, виконують представницьку роль;

в) *ідеологічну (виховну)*, що проявляється, насамперед, у духовному, виховному впливі державної символіки на громадські почуття, особливо молодого покоління;

г) *соціальну*, яка проявляється у здатності державних символів об'єднувати (консолідувати) навколо державницьких (державотворчих) ідей всіх громадян країни незалежно від походження, соціального і майнового стану, раси і національності, статі і віку, місця проживання і роду занять, віросповідання і партійної приналежності [1, с. 118].

На підставі синтезу виявлених функцій державних символів, ці функції можна описати і класифікувати таким чином. За спрямуванням можна виокремити *внутрішні* та *зовнішні функції*. Внутрішні функції державних символів спрямовані на створення, неперервне використання та трансформацію (залежно від змін системи державного управління, її середовища) інформаційно-комунікаційної структури та семіотичних систем. Основними внутрішніми функціями, на наш погляд, є такі:

- формування та підтримання усталених комунікативних зв'язків між елементами системи сучасної держави та елементами її середовища;
- виробництва та зберігання значень і смислів, носіями яких є елементи семіотичної підсистеми права, що забезпечує генерування та збереження державно-управлінської інформації, а також створює «ідейно-смісловий каркас» системи сучасної держави.

Зовнішні функції державних символів спрямовані на забезпечення за допомогою технічних і семіотичних засобів впливів системи державного управління на внутрішнє та зовнішнє середовище. Основними зовнішніми функціями державних символів, на наш погляд, є такі функції:

- *номінативна*, що полягає у відображенні через певні семіотичні елементи предметів, явищ і процесів, притаманних системі державного управління, шляхом встановлення усталених зв'язків між цим означуваним та означником – функція називання цих предметів, явищ і процесів;

- *соціального управління*, що полягає у використанні комунікативних засобів для упорядкування та спрямування діяльності людей, забезпечення її ціннісного наповнення.

У межах зазначених основних функцій державних символів можемо виділити низку функцій нижчого порядку, ступінь конкретизації яких залежить від конкретизації зв'язків системи державного управління, а також підсистем комунікативної підсистеми та характеру змін цих систем і їх середовища.

Наприклад, функція соціального управління є специфічною функцією, яка поєднує такі функції нижчого порядку:

- *легітимації системи державного управління* в цілому, окремих суб'єктів державного управління та державно-управлінських впливів, що забезпечує їх визнання громадською думкою;

– *ідеологічну*, що полягає у встановленні «рамоч поведінки» для суспільства, зразків соціальної поведінки, мети певної соціальної діяльності і забезпечує усвідомлене підпорядкування людей державно-управлінським впливам.

Варто звернути увагу на сутність державних символів, яка виявляється в тому, що вони є зовнішнім проявом державної влади як на території держави, так і за її межами, особливо у відносинах з іноземними державами та міжнародними організаціями. Крім того, і це надзвичайно важливо, вони консолідують громадян незалежно від їх походження, соціального та майнового стану, національності, місця проживання тощо. Державні символи сприяють процесу зміцнення суверенітету держав, який, по суті, виступає першоосновою як для появи, так і для подальшого розвитку самих державних символів. У зв'язку з цим слід погодитися з деякими науковцями, визнаними фахівцями, що логічним наслідком втрати державного суверенітету країни є фактична ліквідація її державної символіки як такої [2, с. 89].

Отже, державні символи є важливим і незаперечним атрибутом сучасної держави. Вони тісно пов'язані з історією національного державотворення, соціально-політичним становичем у суспільстві та державі, ментальністю українського народу, його етнічно-національною ідентифікацією тощо. Символи нації, створені нею у процесі власного державотворення, стають державними в результаті їх нормативного закріплення. Державні символи, уособлюючи державний суверенітет, єдність нації та повагу народу до своєї держави виконують такі функції як: інтеграційна, регулятивна, комунікативна, ідентифікаційна, функція вираження юридично значимої інформації, охоронна функція, функція легітимації, функція додання офіційності та легальності юридичному документу.

Таким чином, правові та державні символи являють собою продукт соціальної дійсності, тому він може бути тільки суспільним. Це підтверджує і наявність такої ознаки, як функціонування символу на рівні окремої групи або груп. Правові символи – це закріплені на законодавчому рівні умовні образи, які застосовуються з метою вираження певного юридичного змісту. Використання символіки надає законодавству певну образність, звільняє від необхідності давати або ж повторювати опис різних правових явищ. Державні символи, у свою чергу, є вищими відзнаками держави, регламентовані у законодавстві країни офіційні знаки і звукові вирази, які в короткій формі втілюють одну або декілька ідей політичного або історичного характеру і символізують суверенітет держави.

Список використаної літератури:

1. Стецюк П.Б. Державні символи України: конституційно-правова характеристика // Вісник Конституційного Суду України. – 2004. – № 6. – С. 113-118.
2. Тодька Ю. Н. Основы конституционного строя Украины: учеб. пособие / Ю. Н. Тодька; Национальная юридическая академия Украины им. Яро-

слава Мудрого, Академия правовых наук Украины. – Харьков: Факт, 1999. – 320 с.

3. Стецюк П. Б. До компетенції законодавства про державні символи України / П. Б. Стецюк // Концепція розвитку законодавства України : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, травень 1996 р.). – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1996. – С. 176.

Ключові слова: суверенна держава, державний символ, герб, прапор, гімн, атрибути держави, законодавство, Конституція, правове регулювання, застосування.

Ключевые слова: суверенное государство, государственный символ, герб, флаг, гимн, атрибуты государства, законодательство, Конституция, правовое регулирование, применение.

Key words: sovereign state, state symbol, emblem, flag, anthem, attributes of state law, the Constitution, legal regulation, implementation.

БОРИСЮК ІННА ЕДУАРДІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри загальнотеоретичної юриспруденції*

ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Відомий вислів «дбаючи про своїх дітей, нація дбає про своє майбутнє» є вкрай актуальним для сучасної України. Проголошене сьогодні державою удосконалення системи захисту прав дитини передбачає вивчення й узагальнення задля подальшого використання зарубіжного досвіду взаємодії держави та інституцій громадянського суспільства у цій царині, чим і зумовлено звернення автора до цієї проблеми.

Викладені проблеми досліджувані багатьма вітчизняними вченими, серед яких А.Дакал, Б.Андрусишин, І.Бандурка, О.Балакірева, К.Бориченко, В.Стешенко, Л.Волинець, О.Кудрявцева, Л.Кривачук, Р.Опацький, Г.Попов, І.Цибуліна та ін., утім здебільшого такий аналіз робиться або з позицій соціології, або науки державного управління, або з позицій галузевих юридичних наук, між тим як рівень самої проблеми вимагає теоретико-правового аналізу, зокрема, дослідження існуючих моделей взаємодії держави та суспільства у сфері захисту прав дитини. Особливо важливим, зважаючи на процеси євроінтеграції України, є моделі ювенальної політики європейських країн, зокрема, країн-членів ЄС.

За визначенням Р. Опацького ювенальну політику можна розглядати як засноване на відповідному законодавчому фундаменті державне управління в галузі суспільних відносин щодо забезпечення благополуччя неповнолітнього і дотримання його прав, зміст якого утворюють завдання, напрями в способи соціального розвитку підростаючого покоління [1, с. 21]. На нашу думку, тут є певне отождолення державного управління державної політики, причому й суб'єкти ювенальної політики, як уявляється, не можуть обмежуватися державою. На наш